MAF Mediju atbalsta fonds
Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par publikāciju saturu atbild SIA "Kurzemes Vārds".

vai apgrūtinājums?

DIENAS TĒMA

UZZIŅAI

VECĀKU ČATIŅU AIZKULISĒS

- Citreiz tas jampadracis ir izcili izklaidējošs. Bija mums vienu gadu augstos toņos, ar visu nenormēto leksiku un "Bez tabu" piesaukšanu. Vienmēr ir iespēja nepiedalīties tajā balagānā.
- Dzīvoju Vācijā. Mēs te tikko diskutējām klases grupā un vienojāmies samesties 2–3 eiro no katra. Skolotājiem pie mums ar likumu aizliegts pieņemt dāvanas virs 25 eiro, privāti vispār nekādas, viss jāsaskaņo ar skolas vadību.
- Turcijā jautājumu par to, ko dāvināt skolotājiem, vispār nav. Visiem ir skaidrs – vecāki sametas un dāvina zeltu. Visbiežāk zelta ķēdīti ar nelielu kulonu. Austrumu prakse.
- Tas ir tāds visas grupas karš par dāvanām. Nesaprotu, kāpēc jādāvina. Var kādu mīļu nieciņu, bet ne jau dāvanu kartes. Tad jau skolotājiem arī būtu kaut kas jādāvina vecākiem.
- Cik dzirdēts no citiem vecākiem, diskusijas mēdz iet augstos toņos, dažas pat beidzas ar iesniegumu policijā. Citi pamet čatu, lai nebojātu savu nervu sistēmu.
- Es reiz negribēju piedalīties klases Ziemassvētku izdarībās, kad citas mammas uzbruka, ka samaksās tos manus 8 eiro, ja reiz nevaru atļauties. Protams, tas aizvaino. Atļauties es varēju, vienkārši meita jau ir liela un zina, ka Ziemassvētku vecītis ir vienkārši vīrietis ar bārdu, tāpēc tas nešķita tēriņu vērts.
- Vecāki! Lūdzu, beidziet šo *cepšanos*! Lielākā dāvana skolotājam būs veiksmīga ikdienas sadarbība ar vecākiem.

EKSPERTS

Bizantijas mantojums ar korupcijas aizmetņiem

Gints Kapenieks,
krīzes psihologs

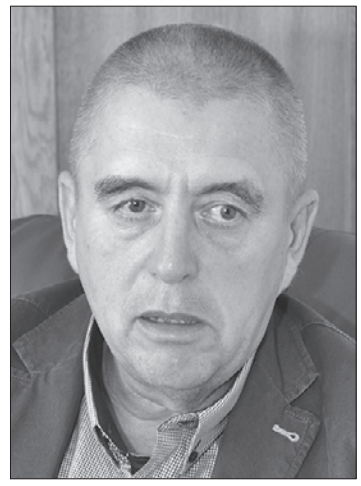

Ja runājam par dāvanām, kuras nav domātas mūsu ģimenei vai radiniekiem, bet tiks pasniegtas publiskā telpā, tad viens no aspektiem, par ko jādomā, – vai šis cilvēks grib saņemt dāvanas? Ja dāvanu saņem amatpersona, arī skolotājs vai treneris, tad tur var būt arī iekšējas pretrunas. Ja cilvēks jau dara savu darbu, tad kā vērtēt šo pateicību. Var būt tā, ka viņš šai brīdī jūtas kaut ko parādā, varbūt vajadzēs kādam kaut ko vairāk darīt. Varbūt iztapt vai būt neobjektīvam kādos brīžos. Saņēmējam dāvana liek padomāt par šādiem zemtekstiem.

Ja arī cilvēks ir noskaņojies saņemt dāvanu no vecākiem, tad dāvinātājiem tomēr vajadzētu paprasīt, ko viņš vēlētos. Man liekas, mūsu materiālisma laikmetā un tādēļ, ka visu var nopirkt, bieži vien mājas var pārvērsties noliktavā, un vēl nāk klāt dāvana, kas nav derīga un netiek izmantota. Nekas jau nav labāks par to, ka cilvēks pats izvēlas. Tad varbūt labāk aploksne ar naudiņu, lai saņēmējs pats izvēlas, kam to piemest klāt, – ceļojumam vai kādu mantu nopirkt.

Kāpēc cilvēki tik ļoti vēlas apdāvināt noteiktu profesiju pārstāvjus? Manuprāt, tie ir mūsu mantojumi, mūsu stereotipi. Runājot Junga terminos, tie ir arhetipi, kas iegājušies, – ka dāvināt ir pieņemts. Paša procesa dēļ tas tiek uzturēts kā ieradums. Esmu lasījis kādu pētījumu, ka šī tradīcija nāk no impērijas laika, tā ir feodālisma mantojums. Bizantijas impērijā bija liela korupcija, dāvanas bija jāpasniedz, lai varētu dabūt kādu amatu. Bija nepieciešama uzpirkšana ar lielām, dārgām dāvanām.

Tas viss arī pie mums ir atnācis caur mūsu lielajiem kaimiņiem. Krievijas impērijā bijām ļoti ilgi, un šim Bizantijas mantojumam zelta laiki bija tieši padomju gados. Līdz pat šai dienai dāvanai apakšā ir korupcijas aizmetņi. Ne jau velti ir likumi, kas nosaka, ka ierēdņi un citas amatpersonas nedrīkst pieņemt dāvanas.

Tāpat interesants aspekts ir dāvanu devēju pamats to darīt. Esmu bijis savā darbā saistīts ar bērniem, un uzņēmīgās mammas ķeras pie tā, ka mums nu vajadzētu skolotājai kaut ko dāvināt, ko un kā tad nu darīs? Pārējiem atliek – nu, kā tad es nepiedalīšos, ja tāda lieta ir... Nāk līdzi arhetips, ka tā ir pierasts. Ja cilvēks nepiedalās, sanāk, ka viņš negrib būt pateicīgs, negrib būt labs, ir skopulis, kam naudas žēl. Jautājums nav viennozīmīgs, tāpēc vienmēr šīs lietas ir jāpārdomā. Ja dāvana ir pateicība no sirds, varbūt ir labi, bet ne tā, ka dāvana pārvēršas labākas attieksmes gaidās, ka tad izlaidīs cauri vai paskatīsies caur pirkstiem.◗

Vienkārši, sirsnīgi un simboliski

Arī Rucavas pamatskolas skolotāja Daiga Grīnberga pastāsta, ka Ziemassvētkos no saviem audzināmajiem parasti saņemot vienkāršas un nelielas dāvaniņas – bijušas gan krūzītes, gan šķīvīši ar saldumiem. "Vecāki ir piedomājuši pie tā, lai būtu mīļi," viņa saka. Tā kā D. Grīnberga māca latviešu valodu un literatūru, reiz saņēmusi dzejoļu grāmatu, kurā bērni parakstījušies un atstājuši kādu novēlējumu. Vienu gadu saņēmusi arī dāvanu karti, bet ne no lielveikala, atbalstīts kāds vietējais uzņēmējs. D. Grīnberga priecājas par visām saņemtajām dāvanām, taču mazās un sirsnīgās dāvanas esot daudz patīkamākas. "Mēs jebkurš varam ieiet lielveikalā un nopirkt dāvanu karti. Protams, arī to saņemt ir jauki, bet šī mazā dāvaniņa – vai tā būtu grāmata, kāda smukumlietiņa vai pašu gatavotais – tas tomēr ir ar citu vērtību," uzskata skolotāja. Sevišķi mīļi esot pašu bērnu darinātie apsveikumi.

D. Grīnbergai pašai ir trīs bērni, un viņa stāsta, ka skolotājiem bērni pasnieguši dažādas dāvanas – visas nemaz nevarot atcerēties, bet bieži tie bijuši saldumi, pasniegta arī ziemas aukstumam piemērota dāvana – silts plediņš. Visaktuālākās gan tomēr esot dāvanu kartes. "To ir vairāk, jo tad skolotājs pats var izvēlēties. Esam dāvinājuši grāmatnīcu dāvanu kartes, jo skolotāji jau tomēr lasa. Dāvanu karte ļauj pašam saņēmējam izpausties," saka D. Grīnberga.

Ja klasē ir maz skolēnu, vienoties par dāvināmo esot viegli. "Ir mammas, kuras ir tik aktīvas, ka viņas jau uzreiz apņemas visu noorganizēt. Mums pārējiem pasaka ideju un nosauc konkrētu naudas summu, un tad mēs vienkārši par to samaksājam. Man pašai nebūtu laika par to gādāt, jo ir citi pienākumi, tāpēc ir labi, ka ir kāds uzņēmīgais," saka D. Grīnberga un pastāsta, ka naudas summa dāvanai neesot liela. "Tās ir tīri simboliskas – tā, lai parādītu, ka mēs atceramies. Otrs ir tas, ka mums jārēķinās arī ar tām ģimenēm, kurās aug vairāki skolēni. Ja katram no viņiem ir jāmaksā, tad, protams, jāpadomā, vai to var atļauties. Mēs tāpēc izvēlamies vidusceļu, lai būtu labi abām pusēm," teic D. Grīnberga.

Vai bērni nāk ar savām idejām skolotāja dāvanai? "Kad mani bērni vēl gāja bērnudārzā, tad viņi tur paši zīmēja kartītes. Tagad, kad viņi iet skolā, dāvanas parasti izdomājam mēs – vecāki. Bērni tikai parakstās kartītēs kā sveicēji. Mēs gan dzīvojam laukos, un te jau cits citu pazīst. Apmēram ir zināms, kurš gribētu uz koncertu aizbraukt un kurš uz grāmatnīcu aiziet," atklāj skolotāja.◗

< < Liepājniece Anita Mendriķe šobrīd ir bērnu kopšanas atvaļinājumā, bet pirms tam strādājusi par audzinātāju bērnudārzā "Margrietiņa". Viņa par dāvanu iegādi smaida, jo pieredzējusi abas puses, gan iesaisti vecāku čatos kā mamma, gan arī saņēmusi dāvanu no bērniem. "Pirmajā gadā, kad sāku strādāt bērnudārzā, biju pavisam aizmirsusi, ka vecāki un bērni sveic mūs svētkos, lai gan pati savas meitas *audzītēm* arī esmu devusi naudiņu dāvanām," atceras Anita. Dāvana, ko viņa saņēmusi togad, bijusi ļoti bagātīga – dāvanu karte, pašu vecāku gatavots vīns ar personalizētu etiķeti, tēja, saldumi un svecīte. Citu gadu bijusi skaisti rotāta kaste ar ievārījumu burciņām un tēju. Dāvanas bijušas skaistas, un par īpašo piedomāšanu pedagoģei bijis liels prieks. "Man šķiet, ka liels pluss ir tas, ka mūsu grupā ir kāda mamma, kurai ir trīs atvases un attiecīgi arī liela pieredze šajās lietās, viņai uzreiz ir skaidrs, kā process jāorganizē, iespējams, tieši jaunie vecāki apjūk vairāk."

Anita novērojusi, ka dāvanu izmaksas šogad ir augušas vismaz divreiz, jo viss sadārdzinājies, tomēr pirmssvētku jampadraci vecāku čatos viņa neuzskata par ko traku, ja izdodas rast samērīgu kopsaucēju.

Vēl kāda cita bērnudārza audzinātāja, kuras stāžs ir vairāk par desmit gadiem, pastāsta, ka neesot piedzīvojusi gadu, kad vecāki Ziemassvētkos neuzdāvina neko, un piebilst, ka dāvanas vienmēr bijušas pārdomātas, pat ja tas bijis neliels svečturītis.

Dāvanas vērtību neskata naudā

"Ir patīkami, ka iepriecina svētkos! Man ir bijušas gan mazas, mīļas un personīgas dāvaniņas no skolēniem – pašu zīmētas apsveikumu kartītes, zīmējumi, konfektes –, gan arī vecāki parūpējušies par lielām dāvanām. Tās ir bijušas biļetes un dāvanu kartes uz koncertiem un teātri, iepirkties veikalos," atzīst skolotāja Ināra no kādas Dienvidkurzemes novada skolas. Vēlas palikt anonīma, taču pieredzē par apdāvināšanu Ziemassvētkos ir gatava pastāstīt. Pedagoģe skolā strādā 25 gadus, taču novērojusi, ka bagātīga apdāvināšana gada nogales svētkos sākusies pirms aptuveni 20 gadiem. "Kad pirmos gadus strādāju skolā, bija 90. gadu beigas, un atceros, ka audzināmās klases viena no bērna mammām bija sagādājusi adītus dūraiņus. Tādus sarkanus, dzelteniem un zaļiem rakstiem. Tie bija mani pirmie tādi dūraiņi mūžā!" atceras Ināra. Cik nopratusi, māmiņa bija sagādājusi dāvanu no visas klases – cimdus bija noadījusi mammas mamma, mana audzināmā puiša vecmāmiņa. Šī dāvana man noteikti palikusi atmiņā visvairāk!" atzīst pedagoģe. Viņa atminas, ka tad, kad skolotāja saņēma paciņu, kāda cita mamma piegājusi pie dāvanas gādātājas un piedāvājusi iespēju robežās segt izdevumus. "Tajos laikos ar naudu bija, kā bija, taču vienmēr kaut ko izdomāja," saka Ināra.

Citu gadu vecāki saorganizējuši, ka katrs bērns saliek skolotājai maisiņā pa kādam saldumam un gardumam vai smukumam – varēja būt pirkts vai pašu cepts un izgatavots. "Es togad biju izdomājusi, ka bērni no savas kabatasnaudas vai brīvā laikā sagādā vecākiem un uztaisa paciņu, un līdzīga tika arī man," skaidro skolotāja. Daudzus gadus bijusi tradīcija, ka skolēniem, pat vecākajās klasēs, mīļa tradīcija bijusi saldumu paciņu dāvināšana, vecāki un skolēni sarūpējuši saldumus arī skolotājai.

Taču pēdējos desmit gadus viņai pasniedz dāvanu kartes, varbūt kopā ar kādu konfekšu kasti. "Pasaku ģimenēm paldies par gādību, bet neuzskatu, ka tas būtu kāds pienākums, ka skolotāji jāsveic Ziemassvētkos. Vecāki un skolēni oponē: "Mēs jūs, skolotāj, mīlam! Jūs taču esat otrā mamma!"," teic Ināra.

"Paldies dievam, ka man nedāvina dārgas dāvanas!" izsaucas Aizputes vidusskolas un Krotes Kronvalda Ata pamatskolas angļu valodas skolotāja un interešu izglītības pedagoģe Indra Zvirbule. Viņa pastāsta, ka viņai šobrīd nav audzināmās klases, taču arī tad, kad bijis, vienmēr priecājusies, kad bērni parūpējušies par mazām, mīļām un personīgām dāvaniņām. Lielas dāvanas nekad neesot saņēmusi. "Uz galda atstāta vēstulīte, kartīte un klāt svecīte, konfekte vai šokolādīte. Lūk, šī ir patiesa Ziemassvētku dāvana – no sirds!" skolotāja saka un uzsver, ka dāvanas vērtību nekad nav mērījusi naudā vai mantiskā izteiksmē. "Uzskatu, ka skolotāji Ziemassvētkos speciāli nav jāapdāvina, bet, ja grib pateikties un atcerēties, tad tas var būt kas simbolisks," pauž pedagoģe ar vairāk nekā 40 gadu stāžu.